

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' בלק תשפ"ב

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני כניסת ויציאת השבת:

יורשלים - 19:13 | 20:29

תל אביב - 19:29 | 20:31

חיפה - 19:24 | 20:33

טבריה ומגדל - 19:27 | 20:31

באר שבע - 19:29 | 20:29

"עמי, זכור נא מה יעץ בלק מלך מואב"

פרשת המשיח

פרשת בלק היא כידוע הפרשה של המשיח. הרמב"ם, כשהוא מדבר על כך שצריך להאמין למשיח ולחכות לו, מביא שמקור הדברים הוא בפרשה שלנו -

המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה הממשלה הראשונה, ובונה מקדש ומקבץ נדחי ישראל... וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו - לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו... ואלו הדברים המפורשים בתורה, הם כוללים כל הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים. אף בפרשת בלעם נאמר, ושם נבא בשני המשיחים: במשיח ראשון, שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שיעמוד מבניו, שמושיע את ישראל מיד בני עשו. ושם הוא אומר (במדבר כד יז-יח): "אראנו ולא עתה" - זה דוד, "אשורנו ולא קרוב" - זה מלך המשיח. "דרך כוכב מיעקב" - זה דוד, "וקם שבט מישראל" - זה מלך המשיח. "ומחץ פאתי מואב" - זה דוד, וכן הוא אומר: "ויך את מואב וימדדם בחבל" (שמואל ב ח ב). "וקרקר כל בני שת" - זה המלך המשיח, שנאמר בו: "ומשלו מים עד ים" (זכריה ט ז). "והיה אדום ירשה" - לדוד, שנאמר: "ותהי אדום לדוד לעבדים..." (ש"מ"ב ח ו יד). "והיה ירשה שעיר איביו" - זה המלך המשיח, שנאמר: "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו" (עובדיה א כא). (ה"ל מלכים י"א, א')

נגיע אי"ה לענייני המשיח בהמשך, אבל נפתח את הדברים מתוך תהייה שכל מי שנכנס לפרשה הזו תוהה בה.

פרשה חריגה בנוף

מצד אחד זו פרשה מאד חריגה בנוף של התורה, פרשה מוזרה מאד, מן סיפור קסמים שאין לו כל עדות נוספת, על קוסם או מכשף, אין שום הלכה שנלמדת ממנה, בתוך הסיפור יש עוד סיפור עוד יותר מוזר על אתון שמדברת, האוירה שבסיפור הזה שנוצרת מתיאור זקני מדין שהולכים לבלעם עם מנורות לילה "לוקסים" וקסמים בידם לקוחה מאיזה 'סרט אחר', עד כדי כך שחז"ל נאלצים לומר ש -

משה כתב ספרו ופרשת בלעם... (בבא בתרא, י"ד):

והחתם סופר זיע"א מביא שזו הסיבה - כי על כל התורה יש עדות של כל ישראל, שש מאות אלף יהודים שיצאו ממצרים, אבל על פרשת בלעם רק משה רבנו מספר. העדים היחידים

שאולי היו לסיפור המוזר הזה הם שני הנערים שהולכים עם בלעם ועם האתון אל בלק. בדרך כלל אנחנו בכלל לא זוכרים אותם כי הם כל כך לא חשובים לסיפור (בניגוד לשני הנערים שאברהם לקח איתו ועם יצחק בדרך לעקדה, שם אנחנו יודעים מי הם, הוא מתעניין בהם, מה תפקידם וכו'). אמנם מפה לומד רש"י ש -

ושני נערי עמו. מכאן, לאדם חשוב היוצא לדרך יוליך עמו שני אנשים לשמשו, וחוזרים ומשמשים זה את זה. (במדבר, רש"י כ"ב, כ"ב)

אבל נדמה שזה נכתב כמעט בהומור, שכן אלו שני היחידים שהיו עדים לביזיון הגדול שהיה לו לאותו "אדם חשוב" עם האתון...

מצד שני, בסוף הפרשה מסתבר פתאום שזוהי הפרשה שאולי השפיעה הכי הרבה על עם ישראל באופן מיידי אבל גם לדורות; סיומה של הפרשה הוא תוצאה של הסיפור הבלתי נראה הזה - הזנות של ישראל בשיטים, זמרי בן סלוא, המגפה והפעור - הכל נגרם מאותה 'ברכה' של בלעם. כלומר, הדמות הבלתי נראית הזו של בלעם משנה פה את גלגלי ההיסטוריה. וזה ממשיך לשנים הלאה; בכמה הפטרות אנחנו מכירים שדיברו כמו בהפטרה שלנו? -

עמי זכרנא מהיעץ בלק מלך מואב ומהענה אתו בלעם בן בעור מיהשטים עדיגלגל למען דעת צדקות ה'. (מיכה ו' ה')

גם בהפטרה של שבת שעברה, חקת, פונה יפתח הגלעדי למלך בני עמון ולא מזכיר לו בנאומו אף מנהיג היסטורי פרט לבלק -

ועתה הטוב טוב אֵתָהּ מִבְּלָק בֶּן־בְּעוֹר מִלֶּךְ מוֹאָב הַרֹּבֵב רֶב־עַמֵּי־יִשְׂרָאֵל אֲסִינְלָחֶם נְלָחֶם בָּם. (שופטים י"א, כ"ה)

זו פרשה שמיד כאשר אתה קורא אותה היא נראית לך מוזר וגם בא לך לשאול - 'נו, אז גוי אחד בא לקלל. הוא היה היחיד? הרי היו לאורך ההיסטוריה עוד כמה...! דווקא הוא זה שבא ומגלה לנו על המשיח. מצד אחד הקב"ה אומר לו 'אני לא רוצה ממך כלום', כמו שמביא רש"י -

... משל אומרים לצרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקצריך (במדבר רש"י כ"ב, י"ב)

ומצד שני הוא מקור כל הברכות! וחז"ל אף אומרים -

אמר רבי אבהו בן זוטרתאי אמר רבי יהודה בר זבידא: בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, ומפני מה לא קבעוה - משום טורח צבור. (ברכות י"ב):

וְאֶת־מִלְכֵי מִדְיָן הֲרָגוּ עַל־חֲלָלֵיהֶם... וְאֵת בְּלָעַם בְּדַבְעוֹר
הֲרָגוּ בְּחָרֵב. (במדבר ל"א, ח')

משה צריך להילחם במדין ורק אחר כך 'תאסף אל עמי'. כל המלחמה הזו היא תוצאה של פרשת בלעם ושל החטא שבשיטים, ובסוף מובן לנו מהפסוק שהכל היה 'סיפור כסיו' רק כדי להרוג את בלעם.

אז נסכם את השאלה שלנו. מצד אחד זה סיפור עממי שנשמע נחמד (ח"ו), ומצד שני רואים את המשמעות המהותית של הסיפור הזה מההתייחסות של התורה שבכתב, בכל הנביאים, בתורה שבעל פה, ושאלה היתה אמורה להיקבע בקריאת שמע. אז מה הולך פה?

בין אברהם לבלעם

הסיפור הזה הוא ממש החיים שלנו, ונתחיל אותו באמת מההשוואה של חז"ל את בלעם לאברהם אבינו. כשמדברים על ההבדל בין התלמידים, אז בתחילה ההבדל הוא דק ולאט לאט, עם הזמן, הפערים מעמיקים ומתרחבים. כנראה שיש נקודות ממשק, נקודות זהות ודומות, אצל אברהם אבינו ואצל בלעם. ננסה להתבונן בהן -

אברהם משכים בבוקר והולך עם חמור ועם שני נערים אל הר המוריה כדי לשחוט את... עם ישראל (בנו יצחק הוא הממשיך היחיד שלו - "כי ביצחק יקרא לך זרע"). גם בלעם משכים בבוקר, חובש את אתונו ויוצא לדרך עם שני נערים כדי לשחוט את עם ישראל. שניהם אגב באים מאותו מקום - גם אברהם בא מארם (נהריים). שניהם הופכים להיות לאבות הגויים - בלעם הוא נביא אומות העולם ואברהם הוא 'אב המון גוים'. בלעם היה זה שהציע את ההצעות לסיחון, הוא זה שעומד מעל פרעה ומייעץ לו, הוא היועץ לבלק ולמואב.

אל שתי הדמויות היחידות שמלווים אותם נערים, ועל הנערים-תלמידים הללו מדברת המשנה. נערי בלעם נעלמים בתהום הנשיה. אני לא בקיאה לגמרי בתכנית הלימודים של בלעם את תלמידיו, אבל אם המשנה באבות מביאה את זה, כנראה שזה רלוונטי אלי. המשנה מדברת גם עלי וכל אחד מאיתנו צריך לבדוק כל הזמן האם הוא מתלמידיו של אברהם אבינו או מתלמידיו של בלעם הרשע, כשהמבחן מאד קשה וההבדל ביניהם מאד דק.

אל שניהם באים מלאכים, נפגשים איתם, מדברים איתם. שניהם נפגשים עם שרים ומלכים (אברהם עם מלכיצדק, ארבעת המלכים, אבימלך ופרעה, ובלעם נפגש עם בלק ועם פרעה), שניהם יוצאים למלחמות - בלעם מגיע למלחמת מדין, אברהם מנהל את המלחמה העולמית הגדולה. לשניהם מגיע בדרך ומפריע השטן.² בהפוך על הפוך, את אותה שאלה שהוא שואל את בלעם -

זה שלש רגלים. רמז לו, אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה. (רש"י כ"ב, כ"ח)

הוא גם שואל את אברהם - 'אתה הולך לעקור אומה שלמה!'. הוא גם בא אל יצחק ומנסה לבלבל אותו, נו, ואת פרשת קבלת עול מלכות שמיים ביקשו שנחבר לפרשה הזו!

צריך להבין את החריגות של הפרשה שלה, הן ברובד הסיפורי שלה והן מבחינת ההשפעה שלה. חז"ל אומרים שבלעם לא נולד אתמול אלא מזהים אותו כלבן הארמי -

וְשֹׁדֵר עֲגֻדָּיִן לְוֹת לְבָן אַרְמֵי הוּא בְּלָעַם... (תרגום יונתן על במדבר כ"ב, ד')

וכן בגמרא -

תנא הוא בעור הוא כושן רשעתיים הוא לבן הארמי... (סנהדרין ק"ה).

בלעם בא מארם -

... מִן-אַרְמֵי יַנְחֲנִי בְּלֶק מֶלֶךְ-מוֹאָב... (במדבר כ"ג, ז')

כך או כך, חז"ל אף רואים את בלעם כיועצו של פרעה (ע"י סוטה י"א), ואם כן נשאלת שאלה בפני עצמה - מדוע הוא מתעורר דווקא עכשיו כשישראל מגיעים לגבול מואב? איפה הוא היה במשך כל ארבעים שנות הנדודים במדבר? מה קרה עכשיו? השאלות הללו מחייבות עיון גדול ונקפוז ישר לדברי רבותינו שמבליטים עוד יותר את הפלא הזה של הפרשה, שאנחנו מחוייבים ללמוד אותה כמו כל פרשה בתורה ואף יותר, כי זו פרשה, איך אומרים היום? 'ליבתית!'. זו 'פרשה ליבתית' ממש לכל רגע בכלל ובפרט.

סיפור עממי או משל מכונן?

אין עוד אדם שחז"ל אומרים עליו שהיה דומה למשה רבנו -

ולא קם נביא בישראל כמשה - אבל באומות קם. ואיזה? זה בלעם בן בעור. (ספרי דברי ל"ד, י')

ואף המשנה במסכת אבות אומרת -

כָּל מִי שֵׁשׁ בִּידוֹ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ מִתְלַמְּדָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְשְׁלֹשָׁה דְבָרִים אַחֲרֵים מִתְלַמְּדָיו שֶׁל בְּלָעַם הָרָשָׁע. עֵין טוֹבָה, וְרוּחַ נְמוּכָה, וְנִפְשׁ שְׁפֵלָה מִתְלַמְּדָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ; עֵין רַעָה, וְרוּחַ גְּבוּהָה, וְנִפְשׁ רַחְבָּה מִתְלַמְּדָיו שֶׁל בְּלָעַם הָרָשָׁע.

מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע? תלמידיו של אברהם אבינו, אוכלין בעולם הזה ונחתין בעולם הבא, שְׁנֵאָמַר (משלי ת, כא) "לְהַנְחִיל אֶהְיֶי יֵשׁ, וְאַצְרַתִּיהֶם אֲמֵלֵא"; אָבֵל תְּלַמְּדָיו שֶׁל בְּלָעַם הָרָשָׁע יוֹרְשִׁין גִּיהֵנָם וְיוֹרְדִין לְבָאָר שַׁחַת, שְׁנֵאָמַר (תהלים נה, כד) "וְאֵתָה אֱלֹהִים תוֹרְדִם לְבָאָר שַׁחַת, אֲנָשִׁי דָמִים וּמְרָמָה לֹא-יַחֲצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח-בְּךָ". (אבות ה', י"ט)

כל זמן שהשוואה היתה בין בלעם למשה ניתן היה להבין שיש כאן שני כוחות נבואה - קדושה מול טומאה, אבל מה זה ההשוואה לאברהם אבינו?! זה נשמע אפילו די מצחיק. מה הרעיון בהשוואה הזו? ואגב, רש"י לומד את הפרשה שלנו לפי המשנה הזו ומשלב בדבריו ומוצא את שלשת הדברים הללו בהתנהגותו של בלעם בפרשה - 'עין רעה, רוח גבוהה ונפש רחבה!'.¹

לגבי משה ברורה לנו השוואה כי משה רבנו קבור מול בית הפעור וזה מופיע גם בפרשות הבאות במלחמה על מדין -

¹ וכידוע מסכת אבות עוסקת במילי דחסידיה. ² אצל בלעם זה מפורש, ואצל אברהם מובא בגמרא "יהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם (אחר מאי) א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן

- "וגרשתיו". מאיפה לגרש אותו? הרי לא אמרת איפה הוא יושב. לכן רש"י מדייק בביאורו -

קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקב ומפרש (במ"ד כ, ט): **וגרשתיו.** מן העולם. ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ, איני מבקש אלא להסיעם מעלי, ובלעם היה שונאם יותר מבלק. (רש"י שם)

ולכן התגובה של הקב"ה היא -

ויאמר אלהים אל-בלעם אל-תלך עמָהם לֹא תֵאָרֵךְ אֶת-הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא. (שם י"ב)

אז קודם כל הוא אומר לבלעם לא ללכת איתם, ולגבי עם ישראל - "לא תאור" (כלשון המקורית של בלק ולא כפי שתיאר בלעם - 'קבה'), כי במהותו הוא ברוך. לכאורה מה שבלעם צריך היה לומר לזקנים הוא שהמשימה לא יכולה להתבצע כי עם ישראל 'ברוך הוא', אבל בלעם בוחר לענות בכיוון אחר -

ויקם בלעם בבקר ויאמר אל-שרי בלק לכו אל-ארצכם כי מאן ה' לתתי להלך עמכם. (שם י"ג)

כלומר, 'באופן עקרוני אין לי בעיה לעשות את מה שאתם ובלק מבקשים, אבל יש פה בעיה איתכם. אתכם הקב"ה מסרב לתת לי ללכת'.³

אגב, יש שאלה יותר קשה. בלק אולי לא יודע, אבל בלעם שהיה נביא כזה גדול, למה הוא לא סיפר לבלק ששום סכנה לא נשקפת לו מצד עם ישראל, שהרי ישראל נצטוו -

... **אל-תמצר את-מואב ואל-תתגר בם מלחמה כי לא-אתן לך מארצו ירשה כי לבני-לוט נתתי את-עיר ירשה.** (דברים ב', ט')
הם לא יכולים לפגוע בך. הפוך - לך תעשה איתם ביזנס'.

בלק מפיק לקחים

שרי מואב חוזרים אל בלק ומדייקים בתשובתם -

ויקומו שרי מואב ויבאו אל-בלק ויאמרו מאן בלעם הלך עמנו. (במדבר שם י"ד)

בלק 'מפיק לקחים', ושולח לבלעם שרים רבים ונכבדים מהראשונים שאומרים לו -

ויבאו אל-בלעם ויאמרו לו פה אמר בלק בן-צפור אל-נא תמנע מהלך אלי. כי-כבד אכבדך מאד וכל אשר-תאמר אלי אעשה ולכה-נא קבה-לי את העם הזה. (שם ט"ז-י"ז)

הוא משנה את הלשון מ-'לכה נא ארה' ל-'לכה נא קבה'. הוא מיישר קו עם בלעם ומחריף את הלשון שלו. ההבדל הוא שבתחילה בלק חשש מבעיה טופוגרפית לגיטימית ("הוא יושב ממולי") ולכן הוא רוצה לגרש את העם הזה "מן הארץ", כלומר על מנת שהוא לא יהווה בעיה בטחונית עוד. בשביל זה מספיק 'לאור' את העם. אבל כעת הוא מבין את הראש של בלעם, ששונא את ישראל יותר, שנאה אנטישמית שלא קשורה לגבולות ולכן צריך לקוב את העם. 'קבה' לשון ניקוב, איך מצליחים להרוס את העם הזה, את ה-"מה טובו אהליך יעקב". 'לאור את העם' זה טוב אולי ל'סיחונים' ו'עוגים' אבל עכשיו אני מדבר על המהות ולכן צריך 'קבה לי'. 'אני רוצה לקחת את

אברהם וגם בלעם חוזים בכוכבים, אבל לאברהם אבינו בא הקב"ה ואומר לו "צא מאיצטגנינות שלך" (דברים ל"ב), שניהם הולכים כל הזמן ממקום למקום - "לך לך", "וישא אברהם", "וילך ובלעם" "הולך גם הוא" - "הנני הולך אל עמי", "לכה איעצך וכו'". "ויחר אף א-להים כי הולך הוא" ועוד.

והאמת היא שלפי 'פשוטו של מקרא' לא לגמרי מובן מה רוצים מבלעם. הוא לכאורה בסך הכל עושה מה שהקב"ה אומר לו. בהתחלה אומר לו לא ללכת והוא לא הולך. הוא גם אומר את זה מפורשות לשליחים של בלק - "מאן ה' לתיתי להלוך עמכם". אחר כך הקב"ה אומר 'תלך' - אז הוא הולך.

להיות עם ככל העמים בארצנו?

בתחילת הפרשה רש"י אומר משפט חשוב, כאשר הוא מתעניין למה יש נביא כזה, רשעות כזו שמופיעה בעולם, והוא מסביר -

ואם תאמר, מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע? [ולמה מהגוי הזה מופיע כל מה שמופיע ולמה משיח מתגלה דרכו?] כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר 'אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב', העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם, שבתחלה היו גדורים בעריות, וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות. (רש"י, שם ה')

כלומר הבעיה איננה אומות העולם אלא הנביאים שלהם. רעי ואהובי, בלעם מופיע עכשיו לפני הכניסה לארץ, וכמותו מופיע כעת בעולם כח סמוי, שפועל בתחפושות ומאחורי הקלעים, שכל תפקידו הוא לדאוג לכך שבארץ ישראל יקום עם ככל העמים. התפקיד הזה הוא עקרוני ומהותי מאד, והוא מופיע בכמה איצטלות. הראשונה היא הפילוסופית. בלעם לא מבקש לפגוע פיסית בעם ישראל אלא מבקש להעלים אותם - בהתבוללות וכו'. בלק אומר לבלעם בתחילת הפרשה -

הֲנִיחָה עִם יֵצֵא ממצרים הנה כסה את-עין הארץ והוא ישב ממלי. ועתה לכה-נא ארה-לי את-העם הזה כי-עצום הוא ממני אולי אוכל נכה-בו ואגרשנו מן-הארץ כי ידעתי את אשר-תברך מברך ואשר תאר יואר. (במדבר כ"ב, ה'ו')

לכאורה, אפשר להבין ממה חושש בלק. מגיע לאזור עם שעל פי הניסיון האחרון (שכבשו את סיחון ואת עוג) מאיים על עצם קיומו. הטענה העיקרית שלו היא ש-"הוא יושב ממולי", ולכן הוא מבקש מבלעם "לכה נא ארה לי... ואגרשנו מן הארץ". אני רוצה לגרש אותו מפה, שילכו לג'ונגל או למקום ממנו הוא מגיע". נדייק דבר נוסף - בלק מבקש מבלעם לאור את העם. לעומת זאת, כאשר באים זקני מואב לבלעם והוא מתבקש בלילה לתאר לקב"ה את מבוקשם הוא אומר -

הנה העם היצא ממצרים ויכס את-עין הארץ עתה לכה קבה-לי אתו אולי אוכל להלחם בו וגרשתיו. (שם י"א)

נשים לב לכמה שינויים מהותיים שבמבט ראשון אולי שמים לב אליהם. ראשית, הוא לא חוזר על הטענה המרכזית של בלק "הוא יושב ממולי". בנוסף, בניגוד לבקשת בלק "ארה לי אותו", בלעם אומר שבלק מבקש "לכה קבה לי אותו". והדבר השלישי

³ לכן מי שבא בטענות על רש"י 'למה רש"י אומר שבלעם מחפש כבוד?' וכיו"ב, מפספס את מה שרש"י מדייק פה, שבלעם משמיט את הטענה העיקרית - מאן ה' לקלל את העם כי ברוך הוא'.

שלהם. זה התפקיד שלי אם לא הצלחתי בקללות הרעיוניות, בזה אביא ישועה לעולם.⁵

המקום שהרעיון הזה יצליח לקנות שביתה הכי חזק יהיה באוכלוסיה הישראלית. הוא יבוא אל 'קניי ההתנגדות', אל שבט שמעון, השבט הקנאי,⁵ ייקח את הקנאות של שמעון ויהפוך את שלומיאל בן צורישידי, נשיא השבט, זה ששמו הוא השלום העולמי, זה שמראה שהצור שלי הוא הקב"ה (צור-שדי) לזמרי בן סלוא. הוא יצליח להביא אותו "אל פתח אהל מועד" יחד עם כזבי בת צור.

וצריך להבין - זה בכלל לא סיפור של יצרים. הרי הוא כמו אברהם אבינו, אב המון גויים, האבא של כל הקליפות, האבא של ביטול הייחוד. אברהם אבינו מגלה, ב'הפוך על הפוך', שנקודת ההשפעה שלו על כל הגויים תהיה דווקא אחרי שהוא יהיה נימול. רק אז הוא הופך מ'אברם' לאברהם'. הוא ייצא להילחם את מלחמת ארבעת המלכים, הוא נלחם על סדום והרבה דורות אחרי זה חז"ל עוד ישאלו אותו שאלות על זה, כאשר לפי חלק מחז"ל הוא אף יענש על זה. הוא יאמר לקב"ה "חלילה לך" - וכל מה שיופיע בבלעם יופיע במקביל באברהם. וההבדל כל כך דק.

נפש שפלה

מהי רוח גבוהה? רש"י לומד על רוחו הגבוהה של בלעם - **להלך עצמכם**. אלא עם שרים גדולים מכם, למדנו שרוחו גבוהה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום, אלא בלשון גסות, לפיכך ויוסף עוד בלק. (במדבר כ"ב י"ג)

רוח גבוהה איננה סתם שחצנות. רוח זו נקודת הרוחניות שבי, האלוקות - ובלעם לא מאפשר לעצמו להיבטל אל האלוקות. הוא אומר אמנם "מאן ה' תיתי להלך עמכם", אבל שרי בלק, כאשר הם מספרים לבלק בחזרתם את שהיה - אומרים לו את רוח הדברים, את איך שזה נשמע באמת - "מאן בלעם להלך עמנו". כלומר - 'האלוקים שהוא מדקלם זה סתם, זה חלק מתחפושת וממשחק שהוא משחק כלפי חוץ. באמת באמת הוא מתכוון לעצמו'. הוא לא רצה להודות שהוא ברשותו של מקום, היינו, שכל כוחך הוא ביטול לקב"ה וברגע אינך מבין את הביטול לקב"ה אתה אינך קיים. ההפך מ'נפש רחבה' היא 'נפש שפלה'. בלקסיקון המודרני שלנו המילה 'שפל' לא נשמעת כל כך טוב. הרמ"א מביא כיצד יהודי צריך להתכונן לתפילה -

ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם. (רמ"א על שו"ע או"ח צ"ח א')

מישהו המציא שזו הנהגה חסידית, אבל זו הלכה פסוקה. את האדם המודרני, את הבלעם שבתוכי, הסעיף הזה מעצבן. המילה "שפל" עושה לנו קונטציה של השפלה, של נעבעכויות כזו, אבל מה שכתוב פה יוסבר באופן נפלא אם נקח את זה למושגים של 'גאות ושפל' של מי הים. האמת, להכיר בגדולת האל זו לא בעיה כל כך גדולה. בזה אפילו בלעם מכיר ולא מפסיק לדבר על הקב"ה ועל גדולתו, עד שכמעט מתחשק לך לשיר 'צמאה לך נפשי' מהדיבורים של בלעם על הקב"ה. אבל מצד שני הוא לא מסוגל להכיר בשפלות האדם. בגלל זה, בגלל

האירוע הזה ולמנף אותו להפיכתו של עם ישראל לעם ככל העמים, למדינת כל אזרחיה. לקחת את השאיפה העתידית של "ביתי בית תפילה ייקרא לכל העמים" לנטול גבולות, לפרוץ בכל. אני חייב את זה, אומר בלעם.

שני כוחות דומיננטיים בעם ישראל

והמגמה הזו מתחילה כבר בפרשת חוקת עם אדום, אבל שם אנחנו לא שמים לב לזה. בהר הר כתוב -

וַיִּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֵאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הַר הָהָר. וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּהַר הָהָר עַל-גְּבוּל אֶרֶץ-אֲדוֹם לֵאמֹר. (במדבר כ', כ"ב-כ"ג)

לרש"י קשה למה הפסוק מציין שהם על גבול ארץ אדום, שהרי זה מופיע כבר בפסוקים הקודמים. ולכן מבאר שם רש"י -

על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרבות לעשו הרשע, נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק הזה. וכן הנביא אומר ליהושפט, "בהתחברך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך" (דברי הימים-ב כ, לו)

לעם ישראל יש שני כוחות מנוגדים, שאי אפשר להגיע אל האחד בלי לעבור את האחר. הכח האחד הוא הכח האוניברסלי, הכח הקוסמופוליטי, הכח והרצון לשנות את העולם ולייצר בית תפילה לכל העמים. הכח הזה לא יכול להופיע בלי "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל", כלומר הצורך והכח להתבדל ולהתקדש. הוא לא יכול לעבוד בלעדיו.

יש עוד כלל. ככל שאני יותר בגלות, אני מבין יותר את הצורך להישמר ולהתבדל, אבל ככל שאנחנו מתקרבים לארץ אנחנו מתחילים להתחבר אל עשו הרשע. ארבעים שנה במדבר לא התחברנו אליו, לא היתה שום תלונה כזו להתחבר לעמים אחרים.⁴ מה קרה פתאום בשנה הארבעים?

בואו נחשוב טוב - ואם בלעם הוא לבן זה געוואלד - התועה הזו כבר הופיעה פעם אחת בהיסטוריה, כאשר עם ישראל הצעיר התחיל ללכת אל הארץ. זה היה כאשר יעקב ביקש ללכת עם ילדיו ונשותיו חזרה לארצו, ואז מגיע לבן וטוען - 'אני רוצה ארה"ו? חס ושלום. אני סבאלה טוב. אני רק רוצה שתחתום איתי על המסמך הבא, ככה 'בקטנה' -

הַבְּנוֹת בְּנֹתַי וְהַבְּנִים בְּנֵי וְהַצֵּאן צֵאֲנִי וְכָל אֲשֶׁר-אַתָּה רֹאֶה לַיהוָה... (בראשית ל"א, מ"ב)

'זהו. חוץ מזה - נשיקות וחיבוקים לכולם'. המשמעות של ההצהרה הזו היא 'ביי ביי עם ישראל. זהו, היית ולא עוד'. בלעם-לבן הוא היועץ של פרעה לא להזת תותחים אלא להובלת עם ישראל ממקור הייחוד שלו למקום הקוסמופוליטי שלו. זה כח עצום, סמוי, אי אפשר להוכיח שהוא קיים. זה נשמע כמו סיפורי עמים - "משה כתב ספרו ופרשת בלעם", כי צריך להיות במדרגה של משה כדי לגלות ולהות את הכח הזה. זה הכח היחיד שיכול להביא שבט בישראל בפרשה הבאה, שם ישראל מתפקד "למשפחותיו", למצב שכמעט ואין לו משפחות. כי מגמת בלעם בשיטים היא אחת, ונגדיר את זה פשוט - לייצר כמה שיותר ילדים יהודים שלא יודעים מי אבא

⁵ זה שנלחם בקנאות על אחותו - "הכזונה יעשה את אחותנו" (בראשית ל"ד, ל"א)

⁴ אמנם היו טענות שקראו לחזור למצרים אבל זה לא היה מצד רצון להתחבר לעם המצרי אלא בגלל שהיה להם קשה במדבר וכבר היו רגילים למציאות של עבדות במצרים, ואכמ"ל.

הנקודה, והכח הזה יפעיל את כל מה שיש לו כדי שעם ישראל יהיה עם ככל העמים בארצו. בגלל זה מושקעים פה כל כך הרבה מיליארדים של כספים ושל משאבים ב'מצעדי הגאווה' למיניהם - כי הקב"ה ממש לא התחשב בכל ה-BDS האלה, וסידר לנו להגיע לארץ ישראל שבהעדנו יושבה ע"י ערבים, וב"ה זה לא עושה לך יותר מדי חשק להתבולל איתם. ואם זה כבר קיים ח"ו אז אתה שומע בחדשות כל שבועיים על סיפור טרגי כזה או אחר שם. כן, זה קצת שונה מאירופה.⁶

אז הביאו אותנו למקום שההתבוללות הזו, ה"גורשתיו", לא כל כך מצליחה להם. המושג הזה של 'עם אינסופי' סותר את התפיסה של האדם המודרני. וצריך להבין את זה לעומק. ולכן הם משקיעים את כל המשאבים במצעדים האלה, כי הם חושבים שאם לבולל אותנו בדרך הרגילה אי אפשר - אז אולי דרך זה הם כן יצליחו. ונחמד שוב - אין בזה שום קשר לעניין של היצר. מבחינת היצר, בהחלט ייתכן ומוכן שיש אנשים שיש להם יצרים כאלה או אחרים וצריך ללמוד להתמודד איתם, אבל זה לא קשור לזה. זה קשור רק לרעיון של הבנת מהי המגמה של תקומת ישראל בארצו, ואז אנטישמיות הופכת למשהו לא קיים מבחינתם, והם מיתממים - "אין דבר כזה אנטישמיות. אנחנו לא שונאים יהודים".

שלישית ותשע שנים בלעם לא הופיע ופתאום עכשיו מופיע הבליעם הזה, שבעצם הוא המקבילה ההפוכה של אברהם אבינו, וההבדל שביניהם הוא קטנטן ודק - האם אתה חי בביטול לקב"ה או ב'כאילו ביטול'? גם בלעם 'משחק אותה' בביטול לקב"ה, אבל רק כלפי חוץ. תראו את כל ההתנהלות שלו - 'אם רק הקב"ה אומר לי מילה, ישר אני חוזר הביתה', 'אם הוא רק רוצה, אני אין לי בכלל התנגדות לו...', 'במין תמימות מעושה. ממש מותק, ללמוד ממנו אמונה...'

כלומר יש לי כח לקחת הכוחות האלוקיים ולשעבד אותם לרעיון ההתבוללות הזו. בכוונה הפרשה מתארת את בלעם בתור דמות מסתורית שלא יודעים מאיפה היא צצה, ממש כמו איזו קרן בינ"ל (FUND) עם מיליארדים שמגיעה משום מקום ומתחילה לפעול בהיחבא מאחורי הקלעים כדי לרסק את הזהות היהודית של עם ישראל. משה בעצמו צריך לספר לנו על זה. בכל אחד מאיתנו יש מן בלעם כזה, והקב"ה גם שולח לנו אתונות כאלה שבאות כדי להוריד לנו קצת את האף, את האגו, לטפל ברוח הגבוהה שבנו, והוא משאיר לנו את שני הנערים שלקחנו בבוקר איתנו כדי שמצד אחד נרגיש מכובדים בעיני עצמנו אבל בעיקר כדי שעל ידם נתבזה קצת. הרעיון לפרוץ את גדר העריות? זה להיט! אי אפשר להתעלם מזה, אי אפשר שלא להתייחס לזה. העולם זועק את זה. סוגיית המשפחה היא ככל הנראה הסוגיה המורכבת והקשה ביותר של העולם כיום. מי שלא לומד את הפרשה הזו לעולם לא יצליח להבין - מי שלא יפתח את מושג ועולם המשפחה, ילחם בהמשך בלאומיות של עצמו!

תמיד צריך לזכור שהנכדים והיננים של מתתיהו החשמונאי היו אלו שהביאו לפה את רומא, הרבה לפני הורדוס, כי מושג המשפחה בוטל, מושג הייחודיות בוטל, כי אפשר היה להתיותו

השחצנות שלו, האתון רואה את המלאך והוא נשאר אטום. כשאני עומד על הקרקע ומתבונן בעולם, קל להגיע להכרה בקב"ה. אדם שיחשוב את עצמו שהוא האל - הוא סתם טיפש. החכמה האמיתית היא לבנות כלי ריק בתוכי, לייצר שפל, כדי שהקב"ה יוכל למלא אותו. אם תגלה שאין לך כלום משלך אלא הכל זה ממנו ית' ואז אתה עצמך תהפוך לאלוקות, כי דרכך ובך הקב"ה יתגלה. האלוקות חודרת אותך, ואם יבוא השטן ויגיד לך 'איך אתה הולך לשחוט את הבן שלך?' - אתה לא תקשיב לו.

שניהם מחוץ לקופסא, אברהם ובלעם, אבל אצל האחד 'האהבה מקלקלת את השורה' ואצל האחר 'השנאה מקלקלת'. שניהם משפיעים מעצם מהותם. אברהם לוקח שני נערים להר המוריה וחז"ל אומרים שהיו אלו ישמעאל ואליעזר, כי הוא בדרך לבנות 'בית תפילה לכל העמים' ולכן הוא צריך להביא לשם את כל העמים, וגם אם יש עקדה בדרך אז אני נשאר עם חוסר ההבנה שלי בזה, כי אני שפל בפני האלוקות, אבל אני מגלה את האל, אני קורא "בשם ה' אל עולם". 'אל עולם' זה אל שהוא גדול וגדולתו היא שהוא מופיע בשפל.

גם אברהם עשה נקב בעולם - כדי שהקב"ה יופיע בכל מקום. ככל שאני מכיר יותר את המקום הנמוך שאני מתמודד איתו כך האל גדול יותר כי אני מופיע אותו.

מי שנפשו רחבה, אומר רש"י, חומד ממון של אחרים. מי עינו רעה, רואה תמיד את נקודת הרוע ולא מוכן לקבל את זה שהעם הזה הוא נבחר כי הקב"ה בחר בו שדווקא הוא יופיע בעולם את האינסוף. אז על הפסוק -

...נִישֵׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו. וַיֵּשֶׂא בַלְעָם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וְתַהֲרִי עֲלָיו רֹחַ אֱלֹהִים. (במדבר כ"ד, א'-ב')

אומר רש"י - "כתרגומו", ואונקלוס תרגם -

וַיֵּשֶׂא לְקַבֵּל עֲגָלָא דְעֵבְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא אַפְוִיָּה.

הוא ראה את העגל, הוא ראה את החטאים של עם ישראל, הוא אמר את כל מה שאומרים "החברים" שלנו בעולם, כל אירופה מלאה באנשים כאלה גם בימינו, שטוענים שהקב"ה ראה שאנחנו עם ישראל כ"כ חוטאים אז הוא החליף אותנו בעם אחר ח"ו, כלומר שאין דבר כזה עם נבחר, אינסוף, ייחוד, אין מציאות כזו. זה המשך ישיר של הרעיון של קרח, רק שפה לקחו את זה לאוניברסליות. אבל אז פתאום אז יוצא לו לבלעם מהפה המשפט הבא -

לֹא-הִבֵּיט אֹן בְּיַעֲקֹב וְלֹא-רָאָה עֲמָל בְּיִשְׂרָאֵל... (שם כ"ג, כ"א)

והוא חושב - 'מה הולך פה עם הקב"ה הזה?! איך זה שהוא לא רואה את האוון שבהם? את החטאים? הוא לא מתבונן כל כך טוב, אז אנחנו כבר נסדר לו את העניינים כמו שצריך...'

מלחמת התבוללות

ולמה כל הסיפור הזה מופיע עכשיו ולא במשך ארבעים שנות הנדודים במדבר? כי כשאנחנו עומדים להיכנס לארץ מתעורר כח אדיר, ומי שלא מבין את זה הוזה הזיות ומפספס את עיקר

⁶ לשוני, ובשלב מסוים שאלה אותו המראיינת לתומה - "אז אולי אתם באמת לא שייכים לאזור הזה בעולם?", והוא בחריפותו ענה לה - "האמת היא שגם אני חשבתי על זה אבל מה לעשות, איתכם כבר ניסינו...".

⁶ ד"ר יוסף בורג ז"ל התראיין פעם לרשת זרה, אוסטרית או גרמנית, על המזרח התיכון תוף שהוא מסביר על התרבות של עמי הסביבה וכמה קשה לחיות בתרבות כזו וכו'. הראיון היה בגרמנית שוטפת שהייתה שגורה על

וכדי להתנגד לזה צריך להיות "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן", ולכן הוא מופיע בכל הפעמים בכל התיאור הארוך הזה שכולל את הייחוס שלו, כי כדי להביא את אהרן הכהן "אוהב השלום ורודף השלום ואהב את הבריות ומקרבן לתורה" הנה, אתה צריך להופיע את הייחוד שלך.

המכנה המשותף הכי נמוך

ובגלל שהנקודה הזו כל כך עמוקה ומהותית, הרי שהנפילות האלה מתחילות כבר בהר הרקאת לקראת פטירתו של אהרן, כאשר עמדנו על גבול אדום ופתחנו בשלום - כי אז חסרו את הצדיק, כמו שראינו לעיל ברש"י - "מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע, נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק הזה". כי שלום אמיתי, כמו זה של אהרן, חייב לבוא דרך הקודש, דרך ייחוד, "כי נתאוה הקב"ה שתהיה לו דירה בתחתונים", והכוונה היא שהכוח התחתון הגשמי מושך אותך למטה, ואם אתה מחפש את המכנה המשותף הכי רחב וחושב שבגלל זה הוא צריך להיות הכי נמוך - אז זה נמצא במסכים האלה למיניהם רח"ל, ובגלל שאנחנו 'אנשים משכילים' אנחנו לפעמים עוטים את זה בכל מיני מילים יפות ואפילו לא מבינים את ההשלכות של מה שאנחנו עושים... כל דיון היום הוא סביב הנושא הזה.

ויש לכוחות האלה דרך להשתמש בכל מיני פטנטים כדי להיות לגיטימיים ולהופיע את הטומאה שלהם, ולא ניתן דוגמאות כי כולם כבר מבינים. העיקרון, הרעיון, מה שמשתוקקים אליו - ואפשר בהחלט מהיכן הוא בא, הוא בא מהרצון להמלכת הקב"ה בעולם, אבל הוא מופיע כך באופן כל כך עקום ומעוות. עצם הביטוי "הקדוש ברוך הוא" משמעותו "רוממות האל ושפלות האדם", כי 'קדוש' זה דבר מובדל, רוחני, עליון, וה'ברוך' זה השפל, זה מה שאתה מוריד את הענף ומברך אותו בקרקע, וזה - 'הוא'.

אם אתה תופס ש'קדושים תהיו', זה יחדור אותך פנימה, יחדור את העולם וניתן יהיה להמשיך את העולם הלאה. אך אם אתה למטה מייצר מכנה משותף נמוך - הפעור ישתלט על כל השיח, על כל המציאות, על הכל. הוא יגיע אף ל"פתח אהל מועד" - בדיוק לאותו מקום בו עמדו הקב"ה ומשה, אהרן ומלאך המוות, ושם נעצרה המגפה. שם עומדים בסוף פרשתנו זמרי בן סלוא עם כזבי בת צור, "פתח אהל מועד". באותו מקום אליו מגיע משה רבנו והקב"ה נועד אליו מבין שני הכרובים לשם מגיע שלומיאל בן צורישידי, נשיא שבט שמעון. שם המציאות מתהפכת.

"עמי זכור נא" - תעשה טובה לעצמך ותזכור, כי יש מיליונים שמושקעים במגמה הזו שתכליתה הוא להביא אותך לשכוח את זה, אתה לא שם לב כמה מושקע מסביבך ב-'שכח'. "זכור נא" - אני מתחנן שתזכרו!

כן, כלפי חוץ הם מנסים להראות כאילו שהם אברהם אבינו, ומי שיתנגד לזה יוצג כאיזה איש שחור כפנחס, אויב הקידמה והטוב, הם ישקיעו הכל כדי שהמתנגדים לזה 'לא יעברו מסך'. אצלך בחיים ובמציאות הכללית - הכל זה אחד. "זכור נא". "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם", השאלה היא האם אני יכול כבר להתקדם קצת או שאני צריך לעבור עוד 'מסלול'.

ולהישאר כהן גדול - כי הרבה יותר גרוע מזה שבית המקדש ייחרב הוא להשאיר את בית המקדש אבל לבנות בסמוך לו אצטדיונים וגימנסאות! זו המלחמה עם בלעם. הוא לא רוצה להפריע לבית המקדש, רק כדאי שיהיה איזה תיאטרון לידו.

והוא יבוא יטען - 'הרי גם אתם משתמשים במילים יווניות, ובתרבות יוונית. זה בסך הכל אותו דבר'. מילים יפות וחלקלקות, בדיוק כמו שיטען אחר כך זמרי בן סלוא - "ומי התיר לך את בת מדין?". אותו דבר, אותה מוזיקה. אין שום חידוש בימינו.

מה זו עין רעה? רש"י אומר שזה לחפש את השורש של הרע. אני יודע שיש בי חטאים, בוודאי, אבל האם זה השורש שלי?! הרי אני לא רוצה ליפול, אני לא רוצה לחטוא, אני רוצה לעשות תשובה. הרעיון להביא את כזבי בת צור אל פתח אהל מועד לעיני משה ולעיני כל העדה - זאת הנקודה. יש לך יצר? תתמודד איתו, אבל למה להפוך את זה למצעד? למה 'פתח אהל מועד'? הבנתי שיש לך יצר, בוא נדבר על זה, אבל להרים את זה כדגל להתגאות בו? וכל העם בוכים שם!

המלחמה הקשה באמת

משם צריך לקום פנחס, ומציאות כזו מייצרת מצב שגדולי ישראל חייבים לבוא ולומר -

קְרִינָא דְאִיגְרָמָא אִיהוּ לִיְהוּי פְּרוּוֹנְקָא (סנהדרין פ"ב.)

תהיה אתה שליח. לא במובן הקנאי אלא במובן של לדעת מי אני. להבין שהמלחמה עם בלעם זו לא עוד 'מלחמה קלה' כמו עם עוג, סיחון או מאתיים שנה במצריים. זו המלחמה שמולה משה רבנו קבור מול הפעור כבר למעלה משלשת אלפים שנה, וכל יום הפעור הזה רוצה לעלות עלינו ומשה רבנו קם ומוריד אותו. אם לא נתפוס את זה לא נבין איפה אנחנו נמצאים בכלל. המלחמה הזו מגיעה כשאתה קרוב הביתה. ככל שאתה קרוב אל הייעוד הרי שהכח הקוסמופוליטי שבך מתעורר ואז מתחיל הבלאגן והוא מתרחש בבלבול גדול. מצד אחד יש הרבה כוחות אוונגליסטיים חיוביים יש בעולם. מבלי להיכנס לדוגמאות ופרטים, ברור שיש כוחות אדירים שפועלים בכיוון החיובי אבל מולם יש כל כך הרבה כוחות מצד הקליפה. אי אפשר לטמון את הראש החול ולומר "תוכיח שהיה בלעם. זה סתם המציאות". בלעם לא היה?! כל ההיסטוריה זו תוצאה של בלעם!

לכן מתחנן הנביא מיכה ואומר -

עֲמִי זְכַרְנָא מְהִיעֵץ בְּלֶקְ מְלֶךְ מוֹאָב וּמְהִיעֵנָה אֶתוּ בְּלַעַם בְּרַבְעִוּר מְהִיעֵשִׁים עֲדֵהגְלָל...

למה הוא מתחנן? למה "זכור נא"? בהרי כל ה'זכור' האחרים זה לשון ציווי - "זכור את אשר עשה לך עמלק", "זכור את אשר עשה ה'א למרים" וכו' - כי שם ברור שהדברים ברורים ונראים, אבל כאן צריך להתחנן כי אפשר להכחיש ולהתכחש לזה. צריך להפנים שבכל 'מסך' אני מחזיק או רואה, יש לבלעם לפחות 50% ולעיתים גם 90%. במלחמה הזו אני יכול להמשיך להכחיש את המצב וח"ו להיטמע בתוך זה ולהיות חלק מזה. זה הכי קל.

בסופה של הפרשה, סוף אולי לא הכי נעים, מתברר שיש רק שתי אפשרויות. או בלעם או פנחס. צריך להבין שזמרי וכזבי זה לא איזה אירוע קיצוני אלא תוצר של תפיסת עולם שלמה, שמדינות ויבשות שלמות מחכות לה, ברובד התחתון שלהן,

מפעפעים לתוך המקווה הטהור. ובלק תופס את זה מיד ומבין שבלי זה בלעם לא יילך במצוותו לקלל את העם, אז הוא מיד משנה את הלשון שלו כפי שראינו, ומצטרף לתפיסה של בלעם של "ואגרשנו". לכן הוא גם חוטף בסופו של דבר - אם הוא היה נשאר ב-"לכה ארה לי... ואגרשנו מן הארץ" אז הוא היה 'עוד מלך' בין כל המלכים, אבל ברגע שהוא עבר לצד של בלעם - הוא יענש כמו בלעם.

בלק - אותיות לקב

הזכרנו קודם שחז"ל בקשו לתקן את הפרשה הזו בקריאת שמע. כל עניין קבלת עול מלכות שמים עובר דרך הפרשה שלנו, כי בלעם הוא האנטיטזה לעול מלכות. בלעם הוא בלי עול. רוחו גבוהה, נפשו רחבה ועינו רעה - זה היפך הביטול. ביטול אמיתי הוא גם כש'לא בא לי'. הרי גם לי מתחשק לפעמים לפרוץ את הכל, אבל אני מבין שאני צריך את המשפחה, את הגבול, את הביטול. משפחה זה עול⁸, מלכות שמיים זה עול. וזה בא לידי ביטוי במה שיוצא מבלעם אלינו. כשנהיה האנטי תזה של בלעם נקבל על עצמנו עול מלכות שמים. אך אם נאפשר לבלעמיות הזו לחדור אותנו, מה שייפגע זה העול מלכות שמיים שלנו.

'בלק' זה אותיות 'לקב'. זה מה שאומר בלעם -

מָה אֶקְבֵּל לֹא קָבַח אֶל וְיָמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם ה' (כ"ג, ח')

זה רצונו - למצוא את נקודת הזעם, את העין הרעה ואת הנקב שיוכל לחבר אותו למקווה הטמא, ושלא ירגישו בנקב הזה. הוא לא רוצה להרוס את המקווה כי הוא יודע שלא יתנו לו, אז הוא עושה בו נקב.

מָה עֲשִׂיתִי לִי לְקַבֵּל אֵיבִי לְקַחְתִּי וְהִנֵּה בְרַכְתָּ בְרַךְ. (שם י"א)

'בהתחלה', אומר בלק לבלעם, 'רציתי שתאור את העם, אבל אחרי זה 'עשיתי תשובה' ושיניתי את זה ללקוב, אמרתי 'קבה' - ובפועל אני רציתי לקוב אותם ואתה 'ברכת ברך', כלומר עוד יותר הכנסת אותם וחיברת אותם לעוד יותר 'רוממות האל ושפלות האדם'.

זו פרשת החיים. אנחנו נמצאים ברגעים גדולים וצריכים להיות מודעים לזה, שלא נפספס.

השיעור מוקדש לרפואת
עמרם בן איידה חיה
אושרי בן ציפורה
ושמחה יפה בת שרה חתן

ולהבדיל לע"נ
דוד בן חיזאל ז"ל

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ

לא מדובשך ולא מעוקצך

את בלעם יהרגו בחרב, אך ברכותיו של בלעם ייצאו לפועל, בזכות דבר אחד. יש שתי נוסחאות ברש"י -

... משל אומרים לצרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשך ולא מעוקצך. (במדבר רש"י כ"ב, י"ב)

המהר"ל אומר שהגרסא הנכונה היא דבורה, אך ה'משכיל לדוד'⁷ טוען שדווקא צרעה היא הנוסח הנכון, והוא מנמק - יש דבש גם לדבורים וגם לצרעות אבל רק דבש הדבורים הוא טהור. למה? הרי שתיהן מיני שרץ טמא. והתשובה היא - כי סתם דבש הוא של דבורים ואילו לזה של הצרעות קוראים 'דבש צרעות', יש לו שם לוואי. אומר המשכיל לדוד - אני רוצה שאתה תברך, בלעם, אבל בלי שם הלוואי שלך. אם יופיע בברכות שלך אפילו 'גרם אחד' של בלעם, שלך, אני לא רוצה את הברכה שלך בכלל. אתה מהפה המטונף והטמא שלך שיהפוך להיות הצינור ויביא את הברכה דרך הקליפה והסטרא אחרא, ממך דווקא תבוא הברכה. אתה תגלה משיח, כי זה למעלה מטעם ולמעלה מדעת, כמו שאתה למעלה מטעם ולמעלה מדעת, אבל שאתה לא תהיה מעורב בזה כלל. צינור לא מדובשך ולא מעוקצך. אני רוצה ש -

...וְאֵךְ אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר־אָדַבְרְךָ אֵלַיךְ אַתּוֹ תַעֲשֶׂה. (שם כ"ב, כ')

שואלים המפרשים, זה נשמע כמו סלנג של עברית מודרנית. מה הכוונה 'אותו תעשה? לכאורה היה צריך להיות כתוב "אותו תדבר" או "אותו תאמר". אלא - תקשיב טוב, יא בלעם, אתה פשוט תהפוך למין מכונה לעשות את מה שאני מדבר אליך. באופן אוטומטי. יהיה לך אפס עצמיות בזה. אתה תניע את השפתיים ויצא לך "מטובו אהליך ישראל". למה? כי זה צריך להופיע דרך התחוננים. לא מדובשך ולא מעוקצך.

צריכים להבין את הדבר הזה. זו נקודת הנקודות. זו פרשת כל החיים שלנו, וצריך להבין שרק מהסיפור הזה אפשר להגיע לנושא האמיתי של משיח, כי משיח בא כדי שתימלא "הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיהו י"א ט'). משיח בא כדי שהעולם ירצה כבר אלוקות ומי שיופיע את זה יהיה הטרטור והטירוף הזה של בלעם, אבל "עמי, זכור נא", שתף איתי פעולה בני היקר, אל תתן לזה להשתלט עוד ועוד ולהביא עוד ועוד סבל לעולם. זה האויב האולטימטיבי שלי.

הכול של בלעם רוצה 'קבה', לא 'ארה'. 'דבר איתי על איך מנקבים את העם, איך מחללים אותו, איך עושים בו חלל'. בהלכות מקוואות, כאשר עושים נקב בין מקוואות, זה עושה חיבור בין המקווה הטהור לטמא. הנקב הזה, "לכה קבה לי" - כדי שמעבשיו יהיה חיבור בינו לבין יתר העמים וההתבוללות תתפוס תאוצה. זה יתחיל לאט, אתה אפילו לא תשים לב לזה כי זה נקב כל כך קטן, אבל הוא שם והמים הרעים, השאובים,

החיד"א. חיבר ספרים רבים. פירושו על רש"י על התורה נקרא 'משכיל לדוד'.

⁸ כבר הזכרנו בעבר שהמילה משפחה באה מהשורש 'שפחה', ואכמ"ל.

⁷ רבי דוד פארדו זע"א, ר"ח ניסן תע"ח (1718) - י"ב סיון תק"ב (1790), היה פרשן, ראש ישיבה, פוסק ומשורר. נולד בוונציה, כיהן כרב הקהילה בבילגוד ובסרייבו ונפטר בירושלים. נקבר בהר הזיתים. היה מחותנו של